
RECENZE

OTÁZKY AKTIVNÍHO SOCIÁLNÍHO UČENÍ PROGRAMOVÉHO

SEDLÁK, J.: Spisy FF UJEP č. 218. 1. vyd. Brno, FF UJEP 1985. 386 s.

V současné době vyšla tiskem FF UJEP Brno velmi významná a obsáhlá monografie, zabývající se výsledky, které autor získal v dlouholeté výzkumné činnosti v oblasti metody aktivního sociálního učení programového. V práci předkládá čtenáři v integrované podobě výstupy získané při realizaci SPZV VIII-6-5/1-1.

V monografii prezentuje autor jeden z postupů používaných v posledních devíti letech v ČSSR při osvojování a fixaci sociálních zkušeností i při ovlivňování složek skupinového a individuálního vědomí. Aktivní sociální učení programové (dále jen ASUP) je autorem chápáno jako programové vytváření optimálních plánů činnosti a regulačních složek individuálního a skupinového řešení problémových situací na základě stimulace, sociálního styku, vzájemných vazeb mezi hodnotícím, motivačním komplexem, mezi integrací poznatků o výsledku centrálního hodnocení, společným pracovním předmětem a osobnostními faktory. Slouží k prohlubování řídicích sociálních činností, sociálních dovedností, schopností.

Metoda ASUP je v monografii prezentována jako aktivační metoda, která umožňuje řešit speciální problémy pracovišť. Jde o specializovaný program, který byl aplikován s pozitivními výsledky na několika desítkách pracovišť. Program je připravován pomocí předvýzkumu, kterým je třeba zjistit, které pracovní problémy se na příslušném typu pracoviště nejčastěji vyskytují a které z nich byly nejvíce závažné. Ze zjištěných problémů jsou sestavovány předlohy s návodnými otázkami, které jsou předkládány řešitelským skupinám o velikosti 8–10 členů ke skupinové diskusi. V práci autor uvádí mimo předloh použitých ve výzkumu v oblasti politické, v průmyslu, hornictví, dopravě a spojích, energetice, obchodu a školství i v oblasti zdravotnictví. Zabývá se řešením pracovních problémů vedoucích pracovníků ve zdravotnictví, problémy zdravotních sester a žákyň střední zdravotnické školy, pacientů psychiatrické kliniky — neurotiků a psychopatů. Autor prezentuje ke každému uvedenému okruhu návrh problémových situací k řešení, protokoly s návodnými otázkami a výsledky získané v jednotlivých skupinách v grafické formě nazvané „časové řady znakově významových jednotek“.

V publikované práci autor věnuje pozornost odlišení metody ASUP od jiných metod, zejména od problémového vyučování. Toto odlišení zdůvodňuje tím, že podle něj ASUP překračuje rámec vyučování a je chápáno jako jeden z prostředků celoživotního vzdělávání; dále pro ASUP je charakteristické to, že je specifickým řešením současných kritických, rozporných, konfliktních problémových situací. V práci jsou popsány změny dynamiky řešitelských skupin i procesualní stránka ASUP, a to z kvalitativního i kvantitativního hlediska.

Monografie nepřináší problematiku ASUP v plné šíři, pouze vybrané otázky tohoto multifaktoriálně podmíněného jevu. V této oblasti bylo nashromážděno mnoho poznatků, byla formulována řada teoretických nosných východisek, zkonstruovány modely, provedeno vymezení výchozích kategorií a základních pojmů a realizováno větší množství terénních výzkumů. Byly vytvořeny hlavní předpoklady pro praktické aplikace v širokém měřítku v rámci našeho československého projektu celoživotního vzdělávání. Při ministerstvu zdravotnictví, při krajských a okresních národních výborech byly v r. 1976 ustaveny komise pro boj s negativními jevy ve zdravotnictví, do nichž patří nedostatky v kázni a disciplíně, stížnosti na úroveň řídicí a organizační práce, na nevhodné jednání s pacienty atd. V Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů v Praze je pravidelně prováděno školení vedoucích pracovníků ve zdravotnictví i středně zdravotnického personálu. Cílem je zvyšovat odbornou i politickou úroveň, schopnosti a dovednosti, včetně sociálně psychologických dovedností zaměstnanců ve zdravotnictví, umění jednat s lidmi a s pacienty i dovednost řešit problémové situace, jejichž podstatnou součástí jsou sociálně psychologické problémy.

Z tohoto pohledu se uvedená monografie jeví jako vysoce významná. Poskytuje jednak výsledky současného výzkumu metody aktivního sociálního učení programového a má oprávnění být vhodným pomocníkem v současné zdravotnické praxi.

Plk. PhDr. Štefan Koch